

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут лісового
і садово-паркового господарства
Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ ТА ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИТОКИ, СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ АНТРОПОЦЕНУ

(присвячена 100-річчю кафедри відтворення лісів
та лісових меліорацій)

6-8 листопада 2019 р.

м. Київ, Україна

ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ ФІТОМЕЛІОРАТИВНИХ СИСТЕМ У ДОКУМЕНТАХ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

*О.М. Романець, кандидат сільськогосподарських наук,
Національний університет біоресурсів і природокористування
України, м. Київ, Україна*

Фітомеліорація як прикладна наукова дисципліна екологічного спрямування та комплекс заходів з покращення навколишнього середовища за допомогою рослинного покриву розвивається вже більше як півсторіччя. За цей час істотно змінилися потреби людини щодо оптимізації навколишнього середовища. Посилення процесів урбанізації та погіршення якості навколишнього середовища в містах з одночасним збільшенням чисельності населення та необхідністю забезпечення жителів рекреаційними територіями ставить перед фітомеліоративною наукою нові завдання.

Не зважаючи на існуючі наукові та науково-методичні напрацювання з даного питання (В. П. Кучерявий, 2003; Я. В. Генік, 2007, 2009; О. І. Пилипенко, В. Ю. Юхновський та інші 2010; А. Раков, Н. Алентьев, В. Нетребко, 2014; Ф. М. Бровко, Д. Ф. Бровко 2017 та інші), для впровадження в широку практику необхідним є нормативно-правове забезпечення фітомеліоративних заходів.

В системі документів державного планування, зокрема містобудівній документації (ДБН Б.2.2-12:2019), на сьогоднішній день детально опрацьований лише рекреаційний напрямок фітомеліорації, який регламентує необхідність створення комплексних зелених зон міст та кількісне забезпечення жителів озеленими територіями різного функціонального призначення та етико-естетичний (створення об'єктів природно-заповідного фонду). При цьому недостатня увага приділяється іншим фітомеліоративним функціям рослинного покриву в містах: інженерно-захисний, санітарно-гігієнічний, архітектурно-планувальний.

З метою аналізу ефективності існуючої системи озеленення, подальшого проектування фітомеліоративних заходів в межах певної території на рівні розроблення детального плану території, генерального плану населеного пункту, доцільно розглядати систему озеленення як систему фітомеліоративних насаджень або *фітомеліоративну систему*. Тоді можна буде задавати певні

параметри покращення якості навколишнього середовища (зменшення концентрації забруднюючих речовин у повітрі, підвищення мікробіологічної активності ґрунту, зниження рівня шуму, електромагнітних випромінювань та інше), та отримувати їх кількісне вимірювання. Додаткового опрацювання потребує оцінка впливу різних фітоценозів на психоемоційний стан, культуру, свідомість людини. Необхідним є також визначення сумарного синергетичного впливу фітомеліоративної системи.

Загалом, будь-яке рослинне угруповання природного або штучного походження, використовуване з метою меліорації навколишнього середовища, є фітомеліоративною системою. Для їх класифікації використовують різні ознаки (життєва форма рослин, походження і ступінь участі людини в контролі функціонування, цільове призначення). При розробленні детальних планів території та генеральних планів населених пунктів *фітомеліоративну систему* доцільно розглядати як сукупність насаджень різного функціонального призначення та їх взаємодію в межах конкретного урболандшафту, де створюється значимий фітомеліоративний вплив.

Наприклад, на етапі розроблення детального плану території житлового мікрорайону (в складі декількох груп житлових будинків, дитсадка, школи, торгово-розважального центру і АЗС) фітомеліоративна система може включати наступні види насаджень (з урахуванням вимог ДБН Б.2.2-12:2019): насадження загального користування – сквер; зелені насадження обмеженого користування – озеленені прибудинкові території, дитячі та спортивні майданчики; насадження спеціального призначення – в межах санітарно-захисної зони АЗС, живі 2-3-х рядні огорожі навколо автостоянок, шумозахисні насадження вздовж автодороги; площинне озеленення (сади на дахах будинків); вертикальне озеленення будинків і споруд; інші види озеленення – зелені насадження в контейнерах біля ТРЦ.

Всі ці насадження функціонують в системі і створюють спільний фітомеліоративний ефект та певний екологічний каркас в межах території детального планування. Таким чином, засобами фітомеліорації можливо буде конструювати міський ландшафт з певними (наперед заданими) властивостями, а також проводити постійний моніторинг стану міського середовища та його фітомеліоративної системи. В перспективі, розробивши методичну основу, та закріпивши її роль в нормативно-правовій базі, можемо отримати дієвий інструмент покращення урбанізованого середовища.